

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Poznaniu

LPO.410.028.01.2015
P/15/101

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Poznaniu
ul. Dożynkowa 9H, 61-662 Poznań
T +48 61 655 62 00, F +48 61 655 62 01
lpo@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/15/101 - Kształtowanie cen usług za dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu.
Kontrolerzy	Krzysztof Płoszewski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 97415 z dnia 9 września 2015 r. (dowód: akta kontroli str.: 1-2)
Jednostka kontrolowana	Spółka Akcyjna Aquanet, ul. Dolna Wilda 126, 61-492 Poznań, nazywana dalej „Spółką” lub „Aquanet”.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Paweł Chudziński - Prezes Zarządu Spółki (dowód: akta kontroli str. 3)

II. Ocena kontrolowanej działalności¹

Ocena ogólna

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, Spółka w latach 2013 – 2015 (I półrocze) prawidłowo wykonywała zadania w zakresie ustalania taryf za dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków.

Aquanet terminowo przygotowywał wnioski o zatwierdzenie taryf dla zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków (nazywanych dalej także „wnioskami taryfowymi”). Wypracowany zysk przeznaczony był na finansowanie prowadzonego przez Spółkę programu inwestycyjnego. Zgodnie z obowiązującymi przepisami Aquanet opracował i aktualizował wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych będących w jego posiadaniu.

NIK zwraca uwagę na ujmowanie przez Spółkę we wnioskach taryfowych kosztów darowizn, reklamy i sponsoringu oraz na rozbieżności pomiędzy częścią kwot planowanych w tych wnioskach, a wartościami ostatecznie zrealizowanymi. Kwestie te nie miały jednak istotnego wpływu na ocenę skontrolowanej działalności.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę o dodatkowe objaśnienie.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Określanie taryf, m.in. z uwzględnieniem planowanych inwestycji i zasad rozliczenia otrzymanej pomocy bezzwrotnej

Opis stanu faktycznego

1. Strukturę własnościową Spółki Aquanet² tworzy 10 Miast i Gmin³ oraz 11 osób fizycznych. Kapitał zakładowy na dzień 31 grudnia 2014 r. wynosił 875 163 tys. zł. Aquanet zaopatruje w wodę mieszkańców Poznania i 14 miast i gmin⁴ oraz obsługuje siedem oczyszczalni ścieków zlokalizowanych w Poznaniu (Lewobrzeźna Oczyszczalnia Ścieków), Kozięgłowach (Centralna Oczyszczalnia Ścieków), Mosinie, Szlachęcinie, Borówcu, Chłudowie oraz Głuszynie. Zgodnie z art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków⁵, nazywaną dalej „ustawą o zaopatrzeniu w wodę”, Spółka uzyskała decyzje od Prezydenta Miasta Poznania⁶ oraz Burmistrzów i Wójtów zezwalające na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków dla następujących miast i gmin: Kórnik, Luboń, Mosina, Puszczykowo, Suchy Las oraz miast i gmin Związku Międzygminnego „Puszcza Zielonka”⁷ (obejmującego gminy Czerwonak i Skoki oraz Miasta i Gminy: Murowana Goślina, Pobiedziska, Swarzędz). Ponadto Spółka uzyskała decyzje zezwalające na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę dla następujących gmin: Brodnica, Rokietnica i Dopiewo.

W okresie objętym kontrolą działalnością Aquanetu kierował trzysobowy Zarząd⁸, który zgodnie ze Statutem Spółki⁹ reprezentował ją wobec władz i osób trzecich oraz był obowiązany i uprawniony do wspólnego prowadzenia spraw Spółki. Do składania oświadczeń w imieniu Aquanetu wymagane jest współdziałanie dwóch członków Zarządu albo jednego członka Zarządu łącznie z prokurentem. Stały nadzór nad działalnością Spółki według postanowień Statutu sprawuje Rada Nadzorcza, która w okresie objętym kontrolą składała się z dziewięciu członków¹⁰. Do zadań Rady Nadzorczej należało min. ocena sprawozdania Zarządu z działalności Spółki oraz sprawozdania finansowego, ocena wniosku o podziale zysku lub pokrycia strat,

² W skład grupy kapitałowej Aquanet wchodzi następujące podmioty: Aquanet S.A. jako jednostka dominująca oraz spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, które są jednostkami zależnymi (w nawiasach podano wysokość udziałów Aquanet w %): Terlan (100), Aquanet Laboratorium (100), Okręgowa Stacja Kontroli Pojazdów (100), Aquanet Mieścisko (83,56), Aquanet Ostroróg (32,72).

³ Udziały (%) w kapitale zakładowym dla poszczególnych akcjonariuszy Spółki (miast i gmin) na koniec 2014 r. wyniosły: Miasto Poznań – 72,31 oraz miasta i gminy: Brodnica – 0,03, Czerwonak – 3,23, Kórnik – 1,70, Luboń – 2,92, Mosina – 8,51, Murowana Goślina – 2,27, Puszczykowo – 2,66, Suchy Las – 2,82, Swarzędz – 1,54, łącznie 99,97%. Osoby fizyczne (11 uprawnionych pracowników) posiadają 295 360 akcji o wartości 295 340 zł, co stanowi 0,03% udziału w kapitale zakładowym.

⁴ Miasta i gminy: Luboń, Puszczykowo, Mosina, Swarzędz, Czerwonak, Suchy Las, Brodnica, Kórnik, Murowana Goślina, Rokietnica, Tarnowo Podgórne, Dopiewo, Komorniki i Kleszczewo.

⁵ Dz.U. z 2015, poz. 139.

⁶ Prezydent Miasta Poznania decyzjami: nr 1/03 z dnia 14 stycznia 2003 r., nr 2/04 z dnia 1 października 2004 r. oraz nr 3/12 z dnia 31 grudnia 2012 r. udzielił zezwolenia Spółce na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków, ujmowanie, uzdatnianie i zbiorowe dostarczanie wody oraz zbiorowe odprowadzanie i oczyszczanie ścieków przy użyciu urządzeń wodociagowych i kanalizacyjnych znajdujących się w posiadaniu spółki w chwili wydawania zezwolenia oraz przez nie wybudowanych po jego uzyskaniu, w oparciu o wieloletnie plany rozwoju i modernizacji urządzeń wodociagowych i kanalizacyjnych. Zmiana w decyzji nr 2/04 z dnia 1 października 2004 r. dotyczyła obszaru działalności Spółki – rozszerzenia jej działalności o gminy sąsiadujące z miastem Poznaniem. Zmiana decyzji nr 3/12 z dnia 31 grudnia 2012 r. dotyczyła zmiany obszaru obowiązywania decyzji tylko do obszaru miasta Poznania.

⁷ Do zadań Związku Międzygminnego „Puszcza Zielonka” z siedzibą w Murowanej Goślinie należy min. wspólne planowanie i wykonywane na obszarze członków Związku zadań z zakresu realizacji zadań własnych gmin w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków.

⁸ Statut Spółki ustalał jego skład od jednego do pięciu członków, w tym Prezesa Zarządu, Zgodnie z uchwałą Rady Nadzorczej Spółki z dnia 17 grudnia 2013 r. ustalającej Regulamin Zarządu Spółki, Zarząd składa się z trzech członków.

⁹ Jednolity tekst Statutu Spółki zamieszczono w aktach notarialnych z dnia 11 lipca 2012 r. (repertorium A numer 2998/2012) oraz 14 listopada 2014 r. (repertorium A numer 3952/2014).

¹⁰ Rada Nadzorcza na dzień 15 października 2015 r. funkcjonowała w składzie 9 osobowym: pięciu członków reprezentowało Miasto Poznań (w tym dwóch pracowników Urzędu Miasta: Dyrektor Biura Nadzoru Właścielskiego oraz Sekretarz), jeden członek reprezentował Miasto Puszczykowo a trzech członków było przedstawicielami Spółki).

składanie Walnemu Zgromadzeniu corocznego pisemnego sprawozdania z działalności w danym roku obrotowym, opiniowanie rocznych i wieloletnich planów działalności Spółki. Rada Nadzorcza zgodnie z postanowieniami Statutu odbywa posiedzenia co najmniej raz na kwartał. Do zakresu działania Walnego Zgromadzenia należy m.in. rozpatrywanie i zatwierdzanie sprawozdania Zarządu z działalności Spółki oraz sprawozdania finansowego za ubiegły rok, uchwalanie wieloletnich planów działalności Spółki, podejmowanie uchwały o podziale zysku lub pokrycia straty, udzielanie absolutorium członkom organów Spółki z wykonywania przez nich obowiązków.

(dowód: akta kontroli str.: 5-72, 73-149, 313-323, 324-325, 593, 724-784)

2. Zgodnie z art. 21 ustawy o zaopatrzeniu w wodę, Aquanet opracował „Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociagowych i urządzeń kanalizacyjnych będących w posiadaniu Spółki” na pięcioletnie okresy, nazywany dalej „Planem”. Plan był aktualizowany każdego roku uchwałami Rady Miasta Poznania¹¹.

(dowód: akta kontroli str.: 296-298)

3. Od 2012 r. Spółka wprowadziła zróżnicowane taryfy dla zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków¹². W wyniku wygaśnięcia w grudniu 2012 r. Porozumienia Komunalnego¹³, Spółka przygotowała począwszy od taryf na rok 2014 odrębne wnioski taryfowe dla każdej Gminy oraz Związku Międzygminnego Puszcza Zielonka. Na terenie wszystkich gmin w okresie objętym kontrolą obowiązywała jednolita cena wody oraz opłaty abonamentowej dla zbiorowego zaopatrzenia w wodę w ramach danej grupy taryfowej¹⁴, natomiast ceny zbiorowego odprowadzania ścieków były zróżnicowane w zależności od przynależności do jednej lub wielu zlewni. W przypadku gmin usytuowanych na obszarze kilku zlewni, cena za odbiór i oczyszczanie ścieków była średnią ważoną cen poszczególnych zlewni. W zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę Spółka dokonała dystrybucji kosztów dotyczących ujmowania i dostarczania wody pomiędzy poszczególnymi gminami na podstawie prostej alokacji, opartej na udziale ilościowym sprzedanej wody w całkowitym wolumenie sprzedaży usług w zakresie dostaw wody. Koszty związane z utrzymaniem w gotowości urządzeń wodociagowych dla całej Spółki rozliczane były na podstawie liczby odbiorców z terenu całej gminy i liczebności grupy taryfowej. W zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków Spółka dokonała podziału kosztów na: (1) koszty energii, zużycia materiałów i usług obcych z okresu 12 miesięcy poprzedzających moment złożenia wniosku taryfowego, bezpośrednio do zlewni, której dotyczą, a następnie na zasadzie alokacji prostej (ilościowej) bezpośrednio do gminy należącej do danej zlewni, (2) pozostałe koszty (poza wymienionymi w poprzednim punkcie) podzielone zostały na podstawie alokacji prostej opartej na udziale w sprzedaży ilościowej usług kanalizacyjnych w poszczególnych zlewniach i gminach w stosunku do całkowitego wolumenu sprzedaży tych usług. W zakresie opłaty abonamentowej za utrzymanie w gotowości

¹¹ Uchwała nr XXXVII/562/VI/2012 Rady Miasta Poznania z dnia 25 września 2012 r. w sprawie uchwalenia „Wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociagowych i urządzeń kanalizacyjnych będących w posiadaniu Spółki Aquanet S.A. Nr 11/07/2012 – na lata 2013-2017”. Uchwała nr LV/839/VI/2013 Rady Miasta Poznania z dnia 3 września 2013 r. w sprawie uchwalenia „Wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociagowych i urządzeń kanalizacyjnych będących w posiadaniu Spółki Aquanet S.A. Nr 12/07/2013 – na lata 2014-2018”. Uchwała nr LXXVIII/1142/VI/2014 Rady Miasta Poznania z dnia 23 września 2014 r. w sprawie uchwalenia „Wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociagowych i urządzeń kanalizacyjnych będących w posiadaniu Spółki Aquanet S.A. Nr 13/07/2014 – na lata 2015-2019”.

¹² Wprowadzenie zróżnicowanych taryf było skutkiem wydzielenia z jednolitego obszaru świadczenia usług wodociagowo-kanalizacyjnych – pięciu nowych obszarów taryfowych obsługiwanych oczyszczalni ścieków.

¹³ Począwszy od roku 2012 Spółka wprowadziła zróżnicowane taryfy będące skutkiem wydzielenia dotychczasowego jednolitego obszaru świadczenia usług o 5 nowych obszarów taryfikacyjnych – wniosek taryfowy zawierał 5 odrębnych kalkulacji kosztów, przychodów, stawek i cen odnoszących się do poszczególnych zlewni. W wyniku wygaśnięcia w grudniu 2012 r., Porozumienia Komunalnego, Spółka po raz pierwszy przygotowała odrębne wnioski taryfowe dla każdej gminy i Związku Międzygminnego „Puszcza Zielonka” (patrz przypis 9).

¹⁴ Wielkość produkcji wody przez poszczególne stacje uzdatniania wody w 2014 r. przedstawiała się następująco: Poznań – 48,5%, Mosina – 35,2%, Gruszczyń – 11,6% oraz pozostałe (Murwana Goślina, Kórnik, Suchy Las i Głuszyna) – 4,7%.

urządzeń kanalizacyjnych Spółka dokonała alokacji na podstawie liczby odbiorców z terenu gminy w ramach poszczególnych grup taryfowych dla tego obszaru. W związku ze składanymi odrębnie wnioskami taryfowymi określającymi taryfę dla ścieków opadowych i roztopowych odprowadzanych za pośrednictwem kanalizacji ogólnospławnej, z kalkulacji taryf dla zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków wyłączono koszty planowane na działalność w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków opadowych i roztopowych za pośrednictwem kanalizacji ogólnospławnej, które były podstawą do kalkulowania odrębnej opłaty. W metodologii ustalenia niezbędnych przychodów i alokacji kosztów w celu kalkulowania taryf za wodę i ścieki z obliczeń wyeliminowano przychody i koszty związane z działalnością pomocniczą, przychody finansowe oraz pozostałe przychody operacyjne oraz koszty hurtowej sprzedaży wody i hurtowego odbioru ścieków. System ewidencji księgowej prowadzonej w Spółce umożliwiał rozliczenie kosztów działalności bieżącej według miejsc ich powstawania, w tym kosztów eksploatacji, będących podstawą do wyliczenia części abonamentowej za utrzymanie urządzeń w gotowości. Dla działalności o charakterze ogólnym w Spółce prowadzona była ewidencja kosztów ogólnozakładowych i wydziałowych i na ich podstawie zostały ustalone koszty eksploatacyjne działalności wodociągowej, kanalizacyjnej oraz mającej charakter ogólny dotyczące zakresu działalności na który składany był wniosek taryfowy. Wyliczenia bezpośrednich kosztów działalności podstawowej uzupełnione zostały kosztami obsługi zadłużenia kredytowego.

Koszty działalności wodociągowo-kanalizacyjnej podane we wnioskach o zatwierdzenie taryf (z roku obrachunkowego¹⁵ poprzedzającego wprowadzenie nowych taryf), które stanowiły podstawę do naliczania nowych taryf przedstawiały się następująco:

- w 2013 r. wykazano we wniosku 335 927 tys. zł, zrealizowano 371 803 tys. zł, tj. wykonanie wyniosło 111%,
- w 2014 r. wykazano we wniosku 371 803 tys. zł, zrealizowano 382 297 tys. zł, tj. wykonanie wyniosło 103%,
- w 2015 r. (I półrocze) wykazano we wniosku 191 147 tys. zł, zrealizowano 203 760 tys. zł, tj. wykonanie wyniosło 107%.

(dowód: akta kontroli str.: 326-447, 485-486, 545, 925-933)

3.1. Amortyzacja.

3.1.1. Środki trwałe były wyceniane w cenie nabycia, koszcie wytworzenia lub wartości przeszacowanej pomniejszone o umorzenia i odpisy z tytułu trwałej utraty wartości. Środki trwałe z wyjątkiem gruntów amortyzowano liniowo w okresie odpowiadającym szacowanemu okresowi ich ekonomicznej użyteczności, który kształtował się następująco: prawo do wieczystego użytkowania gruntów – 25 lat, dla budynków i obiektów inżynierii lądowej i wodnej – 10 do 40 lat, dla urządzeń technicznych oraz maszyn – 3 do 14 lat, dla środków transportu – 5 do 7 lat, dla innych środków trwałych – 4 do 5 lat. Środki trwałe w budowie nie były amortyzowane do momentu zakończenia ich budowy i oddania do użytkowania.

(dowód: akta kontroli str.: 724-784)

Odpisy amortyzacyjne rozliczane były w księgach rachunkowych w systemie księgowym dotyczącym amortyzacji środków trwałych wykorzystywanych w działalności wodociągowo-kanalizacyjnej nabytych lub wytworzonych w części lub w całości ze środków bezzwrotnej pomocy¹⁶ i zawierały m.in. datę przyjęcia na

¹⁵ Rok obrachunkowy poprzedzający wprowadzenie nowych taryf obejmuje 12 miesięcy od 1 września poprzedniego roku do dnia 31 sierpnia roku, w którym składano wniosek. Wykonanie dotyczyło okresu od dnia 1 września roku, w którym składano wniosek do dnia 31 sierpnia roku następnego.

¹⁶ Liczba środków trwałych będąca w całości lub części finansowana z dotacji wyniosła dla roku 2013 – 3 186 sztuk, a w 2014 r. – 3 830 sztuk.

ewidencję środka trwałego, wysokość rocznej stawki, rodzaj działalności do której jest wykorzystywany, wartość początkową środka trwałego, wartość odpisu amortyzacyjnego (w tym wartość odpisu amortyzacyjnego pokrytego środkami pochodzącymi z bezzwrotnej pomocy w przypadku, gdy dany środek był współfinansowany z tej pomocy). Wartość środków pochodzących z bezzwrotnej pomocy przeznaczonych na nabycie lub wytworzenia środka trwałego wyniosła w 2013 r. – 21 153 tys. zł, w 2014 r. – 82 874 tys. zł.¹⁷

Odpisy amortyzacyjne wyliczone od będących w toku lub planowanych inwestycji wodociągowo-kanalizacyjnych (przyjętych w roku obowiązywania taryf na ewidencję środków trwałych, które zaczęto amortyzować) w latach 2014 i 2015 były zgodne z Planem, tj. inwestycjami wykazanymi w Planie aktualnym na dany rok obowiązywania taryf, a także były zgodne z faktycznie dokonanymi odpisami amortyzacyjnymi po przyjęciu środka trwałego do używania w roku obowiązywania taryf¹⁸.

(dowód: akta kontroli str.: 489, 502, 511, 587, 596-597, 832-906)

Środki trwałe (które nie były sfinansowane ze środków bezzwrotnych) użytkowane nieodpłatnie przez Spółkę były przekazane przez gminy na podstawie umów użyczenia. W umowach tych ustalano m.in., że Spółka zobowiązuje się pokrywać koszty napraw, wymiany oraz modernizacji urządzeń oraz będzie dokonywała obliczenia amortyzacji, a przedmiot do czasu pełnego umorzenia będzie zdającym do użytkowania. Środki finansowe pozyskane z uwzględnionych w niezbędnych przychodach kwotach amortyzacji zostały wykorzystane wyłącznie na cele modernizacji i na odtworzenie tych środków trwałych.

(dowód: akta kontroli str.: 592, 907-924)

3.1.2. We wnioskach taryfowych na lata 2013-2015 ujęto koszty odpisu amortyzacyjnego dla środków trwałych wykorzystywanych w działalności wodociągowo-kanalizacyjnej nabytych lub wytworzonych ze środków bezzwrotnej pomocy. Zgodnie z art. 41 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości¹⁹ rozliczenia międzyokresowe przychodów, obejmują środki pieniężne otrzymane na sfinansowanie nabycia lub wytworzenia środków trwałych. Zaliczone do rozliczeń międzyokresowych przychodów kwoty zwiększają stopniowo pozostałe przychody operacyjne, równoległe do odpisów amortyzacyjnych od środków trwałych. Przepis art. 41 ust. 1 pkt 2 ww. ustawy stosuje się odpowiednio do przyjętych nieodpłatnie, w tym także w drodze darowizny, środków trwałych. Zgodnie z § 7 ust. 3 rozporządzenia Ministra Budownictwa z 28 czerwca 2006 r. w sprawie określania taryf, wzoru wniosku o zatwierdzenie taryf oraz warunków rozliczeń za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków²⁰ (dalej „rozporządzenie w sprawie taryf”) inwestycje modernizacyjno – rozwojowe i ochrony środowiska realizowane na podstawie Planu przedsiębiorstwo realizuje:

¹⁷ W okresie objętym kontrolą Spółka realizowała pięć projektów (etapów) „Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej dla ochrony zasobów wodnych w Poznaniu i okolicach” współfinansowanych z Funduszu Spójności o łącznej wartości brutto - 1 197 661 tys. zł, netto - 976 801 tys. zł, w tym kwota dofinansowania z Funduszu Spójności-- 442 396 tys. zł. Terminy zakończenia poszczególnych etapów tych projektów zaplanowano na 31 grudnia 2015 r. (etap I i III), 20 kwietnia 2016 (etap II i IV) oraz 31 maja 2016 r. (etap V).

¹⁸ W wyniku dokonanej analizy obejmującej inwestycje (po dwie inwestycje w każdym roku) stwierdzono, że ostatecznie przyjęte jako środek trwały w roku obowiązywania taryf 2014, 2015 inwestycje te były ujęte w aktualnych Planach w roku obowiązywania taryf. Odpis amortyzacyjny od przyjętych do używania środków trwałych (po zakończeniu inwestycji w roku obowiązywania taryf) został uwzględniony jako uzasadniony koszt we wniosku o zatwierdzenie taryf na dany rok - od następnego miesiąca po planowanym - według założeń inwestycyjnych - przyjęciu środka trwałego na ewidencję środków trwałych. Wysokość odpisów amortyzacyjnych ujętych we wniosku o zatwierdzenie taryf wyliczona została prawidłowo, tj. odpowiadała wartości inwestycji określonej w Planie, przy przyjęciu określonej rocznej stawki amortyzacji i liczby miesięcy. Dokonano księgowego odpisu amortyzacyjnego w miesiącu w którym inwestycję oddano do użytkowania (zgodnie z planem).

¹⁹ Dz.U. z 2013 r., poz. 330 ze zm.

²⁰ Dz. U. Nr 127, poz.886

(1) ze środków własnych, (2) z kredytów lub pożyczek, (3) z dotacji lub subwencji udzielonych przez instytucje dysponujące środkami finansowymi na inwestycje infrastrukturalne i ochrony środowiska. Koszty świadczenia usług wodociagowych i kanalizacyjnych obciąża się kosztami inwestycji finansowanych ze środków własnych, w tym z kredytów lub pożyczek spłacanych przez przedsiębiorstwo (§ 7 ust. 4).

Wartość dokonanego odpisu amortyzacyjnego podanego we wnioskach taryfowych pokrytego środkami pochodzącymi z bezzwrotnej pomocy, wyniosła w 2013 r. – 3 483 907,60 zł²¹, w 2014 r. – 6 558 158,27 zł²² i we wniosku taryfowym na 2015 rok – 5 882 595,96 zł.

Pan Michał Fornal, Wiceprezes Spółki wyjaśnił, że „Spółka zdecydowała się na ujmowanie we wnioskach taryfowych kosztów odpisów amortyzacyjnych od majątku wytworzonego przy współdziałaniu środków pochodzących z bezzwrotnej pomocy, uznając amortyzację jako składnik kosztów generujący środki pieniężne niezbędne do odtworzenia przedmiotowego majątku w przyszłości. (...) Ze względu na konstrukcję i metodologię obowiązującą przy składaniu wniosku taryfowego nie ma możliwości uwzględniania w taryfach kosztów kredytów, które zostaną dopiero zaciągnięte w przyszłości. W związku z tym jedyną możliwością na uwzględnianie kosztów od majątku już wytworzonego jest amortyzacja i zysk netto. (...) Zysk netto obciążony jest dodatkowo 19% podatkiem dochodowym od osób prawnych, z czym nie mamy do czynienia w przypadku odpisów amortyzacyjnych. (...) Takie podejście zapewnia precyzyjne odzwierciedlenie umorzenia majątku (zużycia majątku) w bilansie Spółki i podczas konstruowania taryf chroni interesy odbiorców usług”.

(dowód: akta kontroli str.: 489, 572-575)

3.2. Wynagrodzenia.

3.2.1. Spółka ponosiła koszty (uwzględniane we wnioskach o zatwierdzenie taryf) związane z umowami finansowanymi z tzw. bezosobowego funduszu płac, które nie były finansowane ze środków bezzwrotnych. Przedmiotem zawieranych umów było m.in. wsparcie bieżących działań dla działu informatyki Spółki, przygotowanie prezentacji dotyczącej wieku osadów ściekowych w komorach fermentacyjnych, pobieranie i dowożenie prób do laboratorium oraz wykonywania pomiarów fizykochemicznych, opracowanie publikacji poświęconej historii poznańskich wodociągów, przygotowanie statuetki stanowiącej nagrodę dla wyróżnionych pracowników Spółki. Na powyższe umowy Spółka poniosła wydatki, które zostały ujęte we wniosku taryfowym na 2014 r. w wysokości 43 tys. zł, a we wniosku na 2015 r. – 135 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str.: 491-492, 602-666)

3.2.1. W okresie objętym kontrolą średnioroczne zatrudnienie wynosiło 830 osób²³. Nie zaistniały przypadki zatrudniania pracowników Aquanet w skróconym, sześciogodzinnym czasie pracy - z uwagi na ewentualne, szczególnie uciążliwe lub szkodliwe dla zdrowia warunki jej wykonywania.

W poszczególnych grupach pracowniczych Spółki²⁴ średnie miesięczne wynagrodzenie przedstawiało się następująco:

²¹ Wartość środków pochodzących z bezzwrotnej pomocy przeznaczonych na nabycie lub wytworzenia środka trwałego wyniosła w 2013 r. - 21 152 817,45 zł.

²² Wartość środków pochodzących z bezzwrotnej pomocy przeznaczonych na nabycie lub wytworzenia środka trwałego wyniosła w 2014 r. - 82 874 293,51 zł.

²³ Średnioroczne zatrudnienie w 2011 r. - wyniosło 925 osób, w 2012 r. - 895 osób w 2013 r. - 839 osób, w 2014 - 828 osób, a w I półroczu 2015 r. - 836 osób.

²⁴ W I półroczu 2015 r. liczba pracowników w poszczególnych grupach pracowniczych wyniosła: pracownicy szczebla kierowniczego - 37 zatrudnionych, pracownicy działów administracyjno-finansowych - 247 zatrudnionych, pracownicy działów technicznych - 475 zatrudnionych, pracownicy wykonujący pracę w kanałach - 77 osób.

- w grupie „pracownicy „szczebla kierowniczego” średnie płace w I półroczu 2015 r. wyniosły 11 450 zł i w porównaniu z rokiem 2013 wzrosły o 18,0%, a z rokiem 2014 - o 4,9%,
- w grupie „pracownicy działów administracyjno-finansowych” średnie płace w I półroczu 2015 r. wyniosły 5 690 zł i w porównaniu z rokiem 2013 wzrosły o 7,2%, a z rokiem 2014 - o 11,6%,
- w grupie „pracownicy działów technicznych” średnie płace w I półroczu 2015 r. wyniosły 6 163 zł i w porównaniu z rokiem 2013 wzrosły o 16,8%, a z rokiem 2014 - o 15,1%,
- w grupie „pracownicy wykonujący prace w kanałach” średnie płace w I półroczu 2015 r. wyniosły 4 196 zł i w porównaniu z rokiem 2013 zmniejszyły się o 7,4%, a z rokiem 2014 - o 5,2%,

Średnie miesięczne wynagrodzenie Zarządu Spółki bez nagród w latach objętych kontrolą się nie zmieniło.

W następujących grupach pracowniczych Spółki wzrost rocznego wynagrodzenia był wyższy niż 5% od wynagrodzeń roku poprzedniego:

- w grupie „pracownicy szczebla kierowniczego” płace w 2014 r. w porównaniu z rokiem poprzednim wzrosły o 12,5% (miesięcznie z 9 701 zł do 10 910 zł),
- w grupie pracownicy „działów administracyjno-finansowych” płace w 2013 r. w porównaniu z rokiem poprzednim wzrosły o 9,3% (miesięcznie z 4 856 zł do 5 306 zł), a w 2015 r. o 11,6% (miesięcznie z 5 306 zł do 5 690 zł),
- w grupie „pracownicy działów technicznych” płace w 2013 r. w porównaniu z rokiem poprzednim wzrosły o 9,2% (miesięcznie z 4 831 zł do 5 277 zł), a w 2015 r. o 16,8% (miesięcznie z 5 355 zł do 6 163 zł).

Pan Michał Fornal, Wiceprezes Zarządu wyjaśnił, że: „wzrosty średniego wynagrodzenia wynikają bezpośrednio ze zmian w zakresie organizacji pracy, podniesienia wydajności pracy i zmniejszenia się liczby zatrudnionych (...) [oraz] konieczności weryfikacji poziomu wynagrodzeń w naszej Spółce i dostosowania ich wysokości do poziomu rynkowego (Wielkopolska). Działanie to miało na celu zahamowanie odpływu wysoko wykwalifikowanej kadry pracowniczej oraz umożliwiło pozyskanie nowych pracowników na dość konkurencyjnym rynku.”

(dowód: akta kontroli str.: 493-496, 581-584, 594)

Członkowie Zarządu Spółki otrzymywali roczne nagrody²⁵ za realizację przez Spółkę zadań. Nagrodę roczną dla Prezesa Zarządu przyznawało Walne Zebranie Zgromadzenia Aquanet, a dla Wiceprezesów – Rada Nadzorcza. Członkowie Zarządu Spółki podlegali ustawie z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi²⁶, a kryteria przyznawania im nagród rocznych określało zarządzenie Prezydenta Miasta Poznania²⁷.

(dowód: akta kontroli str.: 264-295, 496, 578-580, 588-591)

3.3. Spółka we wnioskach taryfowych w kosztach działalności wodociągowo-kanalizacyjnej ujmowała „usługi obce”. Usługi te uwzględniano we wnioskach taryfowych na:

²⁵ Wysokość rocznej nagrody przypadającej na jednego członka Zarządu Spółki wyniosła w 2013 r. 57 881 zł, w 2014 r. 57 881 zł, a ujęta we wniosku o zatwierdzenie taryf na 2015 r. – 58 366 zł. Nagrody były uwzględnione w ramach kosztów ogólnych i pośrednich – wynagrodzenia z narzutami we wnioskach taryfowych – punkt 3.4. niniejszego wystąpienia.

²⁶ Dz.U. z 2013 r., poz. 254 ze zm.

²⁷ Dla nagród rocznych za lata 2012-2014 obowiązywało Zarządzenie Prezydenta Miasta Poznania nr 643/2012/P z dnia 18 września 2012 r. w sprawie określenia szczegółowych zasad i trybu przyznawania nagrody rocznej osobom kierującym niektórymi podmiotami prawnymi i spółkami celowymi oraz określenia wniosku o przyznanie rocznej nagrody.

- rok 2013 wykazano we wniosku 29 767 tys. zł, zrealizowano 29 939 tys. zł, tj. wykonanie wyniosło 101%,
- rok 2014 wykazano we wniosku 30 619 tys. zł, zrealizowano 34 113 tys. zł, tj. wykonanie wyniosło 111%,
- rok 2015 (I półrocze) wykazano we wniosku 13 050 tys. zł, zrealizowano 14 100 tys. zł, tj. wykonanie wyniosło 108%.

Najwyższe kwoty na usługi obce obejmowały m.in. roboty budowlane polegające na usuwaniu awarii sieci, wykonanie usług zagospodarowania osadów ściekowych, eksploatację sieciowych przepompowni, wymianę oraz montaż wodomierzy, zapewnienie ochrony wybranych obiektów Spółki.

(dowód: akta kontroli str.: 485, 486, 964-1226)

3.4. Koszty wydziałowe i działalności pomocniczej zostały uwzględnione we wniosku taryfowym pod pozycją narzut kosztów ogólnych (w pozycji „koszty pośrednie”). Ich wartość ostatecznie stanowiły koszty ogólnozakładowe, koszty wydziałowe oraz koszty sprzedaży. We wniosku taryfowym na:

- rok 2013 wskazano 56 033 tys. zł, zrealizowano 61 561 tys. zł, tj. wykonanie wyniosło 110%,
- rok 2014 wskazano 61 561 tys. zł, zrealizowano 58 445 tys. zł, tj. wykonanie wyniosło 95%,
- rok 2015 (I półrocze) wskazano 29 223 tys. zł, zrealizowano 33 782 tys. zł, tj. wykonanie wyniosło 116%.

Poniżej zestawiono najwyższe pozycje dotyczące kosztów pośrednich i ogólnych [w zł]:

Wyszczególnienie	2013	2014	I półrocze 2015
Wynagrodzenia z narzutami	16 973 774	17 002 814	7 849 569
Amortyzacja	4 233 533	3 465 898	2 613 916
Pozostałe usługi obce	3 248 932	3 888 471	3 888 471

(dowód: akta kontroli str.:485, 486, 579-580)

3.5. Spółka nie wykazywała we wniosku taryfowym kosztów związanych ze spłatą rat kapitałowych ponad wartość amortyzacji. Pan Arkadiusz Andrzejewski, kierownik działu finansowego wyjaśnił, że „Spółka kreując wniosek taryfowy nie wykazuje kwot rat kapitałowych ponad wartość amortyzacji, ponieważ poziom odpisów amortyzacyjnych znacząco przewyższa wysokość kwot za obsługę posiadanego przez Spółkę zadłużenia. Dostępne źródła finansowania zewnętrznego nie są natomiast przypisywane bezpośrednio do konkretnych składników majątku.”

(dowód: akta kontroli str.: 585-586)

3.6. Spłaty odsetek od zaciągniętych kredytów i pożyczek²⁸ uwzględnione we wnioskach taryfowych przedstawiały się następująco:

- rok 2013 wykazano we wniosku 36 138 tys. zł, zrealizowano 28 964 tys. zł, tj. wykonanie wyniosło 80%,
- rok 2014 wykazano we wniosku - 28 964 tys. zł, zrealizowano 16 608 tys. zł, tj. wykonanie wyniosło 57%,

²⁸ Na koniec 2014 r. wielkość zaciągniętych kredytów krótkoterminowych przedstawiała się następująco (w nawiasach podano kwoty kredytów długoterminowych) : (-) EBI - 36 560 tys. zł (393 341 tys. zł), (-), kredyt forfaiting Pekao S.A. – 9 694 478 tys. zł (58 242 tys. zł, (-) kredyt dopłatowy PKO BP – 2 726 tys. zł (82 320 tys. zł), kredyt refinansujący Pekao S.A. – 1 357 tys. zł (48 642 tys. zł), Pożyczki z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej – 229 tys. zł. Oprocentowanie kredytów wynosiło w tym czasie WIBOR 3M + od 0,13 do 1,05 pp (oraz WIBOR 1 M + 0,75 pp)..

- rok 2015 (I półrocze) wykazano we wniosku - 8 304 tys. zł, zrealizowano 7 980 tys. zł, tj. wykonie wyniosło 96%.

Uwzględnione we wniosku taryfowym odsetki od kredytów były zapłacone w planowanych terminach. Mniejsze koszty obsługi zadłużenia wynikały ze zmniejszenia wskaźnika WIBOR.

(dowód: akta kontroli str.: 684-723, 736-784)

3.7. Należności nieregularne.

Wierzytelności z tytułu opłat za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków, nieściągalne w trybie ustalonym w umowie o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków, nie były ujmowane we wnioskach o zatwierdzenie taryf. Należności przeterminowane za dostawę wody i odprowadzane ścieki na koniec roku wyniosły odpowiednio: w 2012 r. – 7 266 tys. zł, w 2013 r. – 7 592 tys. zł, w 2014 r. – 7 054 tys. zł, a na dzień 30 czerwca 2015 r. – 7 289 tys. zł. Zgodnie z „Instrukcją zarządzania wierzytelnościami” podejmowano następujące działania wobec wierzycieli: wystawiano upomnienia, sporządzano pisemne wezwania do zapłaty, zamykano przyłącza wodociągowe, sporządzano pisemne wezwania przedsądowe. W przypadkach roszczeń dochodzonych na drodze postępowania sądowego, tworzono odpis aktualizacyjny (pozwy sądowe, postępowanie upadłościowe, układowe). Rozwiązanie odpisu aktualizacyjnego następowało na podstawie postanowienia komornika sądowego o umorzeniu lub decyzji syndyka masy upadłości po zakończeniu postępowania upadłościowego (np. na podstawie braku majątku na zaspokojenie wszystkich wierzycieli). Kwota należności umorzonych wyniosła w 2012 r. – 80 tys. zł, w 2013 – 348 tys. zł, w 2014 r. – 407 tys. zł, a w I połowie 2015 r. – 100 tys. zł

(dowód: akta kontroli str.: 569-571, 579-580)

3.8 Marża zysku. Wysokość taryf ustalana była przez Spółkę na podstawie kosztów działalności wodociągowo-kanalizacyjnej oraz planowanego zysku, który przeznaczony był na realizację inwestycji. W programie działań inwestycyjnych Aquanet na lata 2013-2024 z dofinansowaniem z funduszy unijnych²⁹ podano prognozowaną wysokość nakładów na inwestycje w poszczególnych latach oraz wielkość taryf uwzględniającą planowane inwestycje. W programie tym przewidziano wzrost taryf w 2014 r. i w 2015 r. o 6,0%. Każdorazowe przygotowanie wniosku o zatwierdzenie taryf poprzedzone było przyjęciem przez Radę Miasta Poznania Planu³⁰.

(dowód: akta kontroli str.: 552, 576-578)

Zgodnie z uchwałami Walnego Zgromadzenia Spółki, zyski przeznaczane były na kapitał zapasowy na realizację inwestycji. Zapotrzebowanie na środki finansowe przeznaczone na realizację inwestycji wynikające z zatwierdzonego przez operatora Planu³¹, Spółka ustalała na podstawie dostępnych źródeł finansowania (w tym kredytów) oraz poziomu zysku za prowadzone usługi wodociągowo-kanalizacyjne.

(dowód: akta kontroli str.: 545, 550-552, 579-580, 724-784, 925-963)

²⁹ Dziesięcioletni „Program działań inwestycyjnych” jest dokumentem strategicznym Spółki, którego głównym celem jest maksymalizacja wykorzystania dotacji ze środków unijnych oraz realizacja postanowień Traktatu akcesyjnego (Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych). Przyjęty został uchwałą Zarządu Spółki nr 116/48/III/2013 z dnia 5 czerwca 2013 r. z autopoprawką zgłoszoną na nadzwyczajnym walnym zgromadzeniu w dniu 5 lipca 2013 r. W kolejnych latach po przyjęciu zmian Zarząd Spółki dokonywał aktualizacji tego programu.

³⁰ Patrz punkt 1.2. niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

³¹ j.w.

Uzyskany przez Spółkę wskaźnik:

- „rentowności kapitału własnego” (stosunek wyniku finansowego netto do kapitału własnego na początek roku) wyniósł w 2012 r. – 1,3%, w 2013 r. – 5,1%, w 2014 r. – 5,8%, a w I półroczu 2015 r. – 3,8%³².
- „rentowności netto sprzedaży z całokształtu działalności” (stosunek wyniku finansowego netto do przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i usług) wyniósł w 2012 r. – 3,3%, w 2013 r. – 12,7%, w 2014 r. – 14,4%, a w I półroczu 2015 r. – 20%.
- „rentowności netto sprzedaży z podstawowej działalności wodociągowo kanalizacyjnej” (stosunek wyniku finansowego netto do przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i usług) wyniósł w 2012 r. – 3,5 %, w 2013 r. – 13,3%, w 2014 r. – 15,0%, a w I półroczu 2015 r. – 20,9%.
- „płynności” (stosunek wartości aktywów obrotowych do zobowiązań krótkoterminowych, pomniejszone o zobowiązania z tytułu ISPA³³) wyniósł w 2012 r. – 1,63, w 2013 r. – 1,45, w 2014 r. – 1,22, a w I półroczu 2015 r. – 1,87.

(dowód: akta kontroli str.: 595, 724-784, 925-963)

4. Zgodnie z art. 24 ust. 2 ustawy o zaopatrzeniu w wodę, Spółka w terminie³⁴ 70 dni przed planowanym dniem wejścia w życie taryf dla zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków (nazywane dalej „taryfami”) przedstawiała corocznie Prezydentowi Miasta Poznania wnioski o ich zatwierdzenie. Wnioski taryfowe były kompletne, tj. zawierały szczegółową kalkulację cen i stawek opłat, aktualny Plan oraz tabele wymagane zgodnie z rozporządzeniem w sprawie taryf. Do wniosków taryfowych dołączono aktualny Plan³⁵ oraz sprawozdanie finansowe Spółki za poprzedni rok kalendarzowy.

(dowód: akta kontroli str.: 299-301)

5. Rada Miasta Poznania zatwierdziła przedstawioną przez Spółkę taryfę na rok 2014³⁶. Taryfy na rok 2013 i 2015 weszły w życie bez stosownej uchwały Rady Miasta, na podstawie art. 24 ust. 8 ustawy o zaopatrzeniu w wodę.

(dowód: akta kontroli str.: 302)

6. Taryfy były ogłaszane przez Spółkę zgodnie z wymaganiami³⁷ określonymi art. 24 ust. 7 i 9 ustawy o zaopatrzeniu w wodę i każdorazowo obowiązywały jeden rok kalendarzowy.

(dowód: akta kontroli str.: 303-312)

7. We wnioskach taryfowych podano następujące ilości sprzedanej wody, na:

- rok 2013 zaplanowano - 41 300 m³, zrealizowano 40 442 m³, tj. wykonanie wyniosło 97,2%,

³² Wskaźnik za I półrocze 2015 r. poglądowy, ponieważ powinien dotyczyć całego roku.

³³ Instrument for Structural Policies for Pre-Accession - Instrument Przedakcesyjnej Polityki Strukturalnej, jeden z trzech instrumentów finansowych Unii Europejskiej (obok PHARE, SAPARD) przeznaczony dla państw kandydujących do akcesji. Ma na celu ujednoczenie poziomu infrastruktury technicznej w zakresie transportu i ochrony środowiska.

³⁴ Wnioski o zatwierdzenie taryfy zostały złożone w kancelarii Urzędu Miasta Poznania: 19 października 2012 r. na rok 2013, 21 października 2013 r. na rok 2014 i 22 października 2014 r. na rok 2015.

³⁵ „Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych będących w posiadaniu Spółki” przyjęty uchwałą Rady Miasta Poznania – punkt 1.2. niniejszego wystąpienia.

³⁶ Uchwała Rady Miasta Poznania nr LIX/912/MI/2013 z dnia 19 listopada 2013 r. Data przekazanie w formie pisemnej uchwały – dzień 26 listopada 2013 r. – punkt 1.2. niniejszego wystąpienia.

³⁷ Komunikaty o nowych taryfach, które zaczyną obowiązywać od 1 stycznia następnego roku ukazały się w lokalnej prasie w dniach 12 grudnia 2012 r., 30 listopada 2013 r. i 23 listopada 2014 r.

- rok 2014 zaplanowano - 40 610 m³, zrealizowano 40 526 m³, tj. wykonanie wyniosło 98,3%,
- rok 2015 (I półrocze) zaplanowano - 20 105 m³, zrealizowano 19 861 m³, tj. wykonanie wyniosło 97,7%.

W bilansie wody straty wody ogółem (jako % wody wtłoczonej) wyniosły w 2013 r. - 7,9%, w 2014 r. - 9,7%, a w I połowie 2015 r. - 12,1%³⁸. W latach 2013-2015 Spółka podejmowała działania na rzecz ograniczania strat wody³⁹. Zdaniem NIK, działania te nie były wystarczająco skuteczne, ponieważ straty wody nie zostały ograniczone, a wręcz przeciwnie - rosły.

Wszelkiego rodzaju próby nielegalnego poboru wody były identyfikowane, a winni takiemu procederowi są obciążani kosztami za nielegalny pobór wody⁴⁰.

(dowód: akta kontroli str.: 499-500, 564-567, 568, 585-586)

8. W okresie objętym kontrolą:

- w kosztach rachunkowych lat 2013 - 2014 nie ujęto kar (i podwyższonych opłat) za brak pozwoleń wodnoprawnych,
- Gminy nie przekazywały Spółce dopłat do ceny metra sześciennego wody dla jej mieszkańców,
- Spółka nie udzielała pożyczek innym podmiotom (osobom fizycznym, prawnym lub jednostkom organizacyjnym nieposiadającym osobowości prawnej).

(dowód: akta kontroli str.: 585- 586, 925-964)

9. Spółka ustaliła średnią miesięczną wartość brutto faktur tylko dla klientów indywidualnych bez budynków wielorodzinnych, wspólnot mieszkaniowych, zrzeseń i administracji wojskowej⁴¹. Średnia miesięczna wartość faktury brutto dla statystycznego klienta indywidualnego (gospodarstwo domowe) za dostawę wody i odprowadzanie ścieków wyliczona w omawiany wyżej sposób wyniosła w 2013 r. - 104,37 zł, w 2014 r. - 110,55 zł, a w I półroczu 2015 r. - 112,76 zł.

Dla gospodarstw domowych (dotyczy taryf dla Miasta Poznania) cena za dostarczenie 1 m³ wody wyniosła w 2013 r. - 3,81 zł, a za odprowadzanie ścieków - 5,71 zł/m³ i odpowiednio w 2014 r. - 4,04 zł i 5,50 zł, a w 2015 r. - 4,20 zł i 5,72 zł⁴².

(dowód: akta kontroli str.: 326-447, 546-547)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

Uwagi dotyczące
badanej działalności

1. NIK zwraca uwagę, iż Spółka wykazywała we wnioskach o zatwierdzenie taryf koszty poniesione na darowizny i sponsoring⁴³. I tak:

1.1. Na darowizny w latach 2013 i 2014 zaplanowano rocznie 1.050 tys. zł, a na 2015 rok 1.314 tys. zł. Plan wydatków na lata 2013 i 2014 został wykonany w 100%.

³⁸ Spółka raportowała straty w oparciu o dostępne dane i metodologię Międzynarodowego Stowarzyszenia Wody (IWA-International Water Association).

³⁹ W latach 2013-2015 zostały podjęte następujące działania na rzecz ograniczania strat wody: (-) regulacja (obniżenie ciśnienia) na pompowniach II stopnia (Stacje Uzdatniania Wody Mosina, Wiśniowa, Gruszczyn), (-) prowadzona była m.in. w obszarze gm. Murowana Goślina aktywna kontrola wycieków, (-) przeprowadzono test systemu pozwalającego sterować zaworem redukcyjnym tak aby ciśnienie w punkcie krytycznym było na minimalnym wymaganym poziomie (redukcja nadwyżek ciśnienia w sieć - wpływ na mniejsze straty), (-) rozpoczęto działania opomiarowania sieci wodociągowej w ramach zadania inwestycyjnego nr 3-05-03-305-1 "Punkty regulacyjno - pomiarowe na magistralach wodociągowych PSW i wymiana zasuw na przepustnice".

⁴⁰ Punkt 3.7. niniejszego wystąpienia.

⁴¹ Według tej metodologii liczba klientów indywidualnych na dzień 31 grudnia 2013 r. wyniosła 75 291, i odpowiednio na dzień 31 grudnia 2013 r. - 77 254, na dzień 30 czerwca 2015 r. - 79 193.

⁴² Ponadto naliczana była miesięczna opłata za utrzymanie w gotowości urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych, która została ustalona dla gospodarstw domowych odpowiednio w 2013 r. w wysokości - 3,46 zł i 5,94 zł, w 2014 r. - 3,70 zł i 6,26 zł, a w 2015 r. - 4,44 zł i 7,50 zł.

⁴³ Przy czym koszty promocji projektów unijnych nie były uwzględniane we wnioskach taryfowych.

Obowiązujący w Spółce regulamin w sprawie darowizn na działalność pożytku publicznego⁴⁴ ustalał m.in., że Spółka udziela darowizn organizacjom działającym na obszarze świadczenia usług przez Spółkę w dwóch obszarach: (1) na tzw. „działania charytatywne” wspierające cele pożytku publicznego, (2) pomoc dla osób ubogich, nieradzących sobie z ponoszeniem kosztów utrzymania, realizowaną w ramach projektu pod nazwą „Fundusz Wodociągowy” na zasadach określonych w odrębnej umowie. Limit wydatków na darowizny ustalany był w planie działalności Spółki na dany rok.

W ramach Funduszu Wodociągowego Spółka:

- w 2013 r. podpisała trzy umowy darowizny z Fundacją Familijny Poznań łącznie na kwotę 800 tys. zł celem pokrycia 5 224 wypłat na rzecz osób ubiegających się o dofinansowanie do rachunków za wodę i ścieki,
- w 2014 r. podpisała dwie umowy darowizny z Fundacją Familijny Poznań łącznie na kwotę 600 tys. zł i jedną umowę z Fundacją „Dziecko w Centrum” na kwotę 200 tys. zł celem pokrycia 5 272 wypłat na rzecz osób ubiegających się o dofinansowanie do rachunków za wodę i ścieki,
- w 2015 r. (do 30 czerwca) podpisała jedną umowę darowizny z Fundacją „Dziecko w Centrum” na kwotę 300 tys. zł celem pokrycia 1 518 wypłat na rzecz osób ubiegających się o dofinansowanie do rachunków za wodę i ścieki,

W części wstępnej umów darowizn ujęto m.in., iż dokonuje się ich dla złagodzenia mieszkańcom o najniższych dochodach skutków podwyżek cen wody i ścieków, niezbędnych dla zapewnienia realizacji koniecznych inwestycji w sieć i urządzenia wodociągowo-kanalizacyjne. W rozumieniu § 3 pkt 1 lit. b) rozporządzenia o taryfach był to zatem uzasadniony wzrost cen i stawek opłat, a ochronę odbiorcom usług, w myśl tego przepisu, zapewnia się przed wzrostem nieuzasadnionym. W ocenie NIK jakkolwiek wydatki ponoszone na powyższe cele są społecznie akceptowane, to jednak pomoc społeczna jest zadaniem samorządu, a nie Spółki. Podkreślenia w szczególności wymaga, iż w świetle przywołanej normy, darowizny te nie powinny wpływać na wzrost cen i stawek opłat dla ogółu odbiorców.

1.2. Na promocje i reklamę Aquanet przeznaczono w 2013 r. - 565 tys. zł , w 2014 r. 778 tys. zł, a na 2015 rok zaplanowano – 778 tys. zł. Faktycznie na te cele w 2013 r. wydatkowano 907 tys. zł, tzn. 161% planu, a w 2014 r. – 1 292 tys. zł, tzn. 166%. Finansowano wykonanie m.in. ulotek, plakatów, gadżetów (np. czyścik do ekranu z logo Spółki), materiałów na prezentacje, banerów, a także konkursy fotograficzne, produkcję filmów, ubieranie hydrantów. Najwyższe koszty sponsoringowe Spółka poniosła na organizację Festiwalu Teatralnego „Malta” poprzez zawarcie w latach 2013 i 2014 umów sponsoringu z Fundacją „Malta”⁴⁵ i w 2014 r. z Fundacją „Transatlantyk”⁴⁶. Ponadto w ramach kosztów na reklamę Spółka zleciła wykonanie (skład graficzny i wydruk) raportu rocznego Spółki za 2012 rok⁴⁷. W umowach zawartych z Fundacjami określono świadczenia do których były zobowiązane na rzecz Spółki, a dotyczyły m.in. możliwości wystawienia obrandowanych kurtyn wodnych, umieszczenia logotypu Spółki na nośnikach reklamy zewnętrznej, przekazania informacji o Spółce w pakiecie materiałów prasowych, ekspozycji materiałów promocyjnych Spółki w punktach informacyjnych.

(dowód: akta kontroli str.: 497, 503-510, 512- 562, 601-683, 785-831)

⁴⁴ Uchwała nr 327/9II/2012 Zarządu Spółki z dnia 8 lutego 2012 r.

⁴⁵ Za wykonanie świadczeń określonych w umowie Spółka wypłaciła Fundacji w 2013 r. i w 2014 r. po 300.000 zł.

⁴⁶ Za wykonanie świadczeń określonych w umowie Spółka wypłaciła Fundacji w 2014 r. - 250.000 zł.

⁴⁷ Wartość zlecenia – 57 000 zł.

NIK zwraca uwagę, iż rzutujące na opracowanie taryf koszty reklam i sponsoringu powinny służyć, w myśl § 3 pkt 1 lit. d) oraz § 13 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia w sprawie taryf, motywowaniu odbiorców usług do racjonalnego użytkowania wody i ograniczania zanieczyszczania ścieków - a nie samej promocji przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego, działającego w warunkach monopolu naturalnego.

2. NIK zauważa, iż pomiędzy częścią kwot planowanych i ujętych we wnioskach o zatwierdzenie taryf, a ich późniejszym wykonaniem⁴⁸ występowały znaczne rozbieżności, co utrudniało rzetelną ocenę wniosków przez regulatora. Ponadto przeszacowywanie części przyszłych kosztów oraz niedoszacowywanie przyszłych zysków Spółki nie sprzyjało opracowaniu taryf w sposób zapewniający ochronę odbiorców usług przed nieuzasadnionym wzrostem cen i stawek opłat, o której mowa w § 3 pkt 1 lit. b) rozporządzenia w sprawie taryf. I tak:

2.1 Spółka zaplanowała koszty:

- we wniosku taryfowym na 2014 r. „energia” zaplanowano w wysokości 23 084 079 zł, a wykonanie wyniosło 18 880 7741 zł, tzn. 82% planu,
- we wniosku taryfowym na 2014 r. „usługi obce” zaplanowano w wysokości 31 978 946 zł, a wykonanie wyniosło 30 501 715 zł, tzn. 95% planu,
- we wniosku taryfowym na 2013 r. „odsetki” zaplanowano w wysokości 29 842 903 zł, a wykonanie wyniosło 23 211 496 zł, tzn. 78% planu,

Pan Michał Fornal, Wiceprezes Spółki, wyjaśnił że różnice te wynikają z faktu prowadzonej przez Spółkę na przełomie ostatnich 5 lat optymalizacji kosztowej, której celem była redukcja kosztów zarządalnych. (...) Ostatecznie spowodowało to obniżenie niektórych pozycji kosztowych. (...) Spółka uwzględnia wypracowane nadwyżki finansowe w swoich wieloletnich planach finansowania inwestycji, czego ostatecznym efektem są niższe podwyżki taryf niż te szacowane pierwotnie.”

(dowód: akta kontroli str.: 485-486, 490, 581-584)

2.2. We wnioskach o zatwierdzenie taryf dotyczących wszystkich gmin objętych usługami Spółki na rok 2013, 2014 i 2015⁴⁹ (I półrocze) wysokość marży zysku na działalności wodociągowo-kanalizacyjnej wykazano odpowiednio: 7 784 tys. zł, 29 362 tys. zł i 31 795 tys. zł. Faktycznie osiągnięty zysk ustalony na podstawie rachunku zysków i strat wyniósł odpowiednio w roku 2013 – 29 362 tys. zł, tj. 377% planowanego, w 2014 - 63 590 tys. zł tj. 217% planowanego, a 2015 (I półrocze) – 31 433 tys. zł, tj. 124% planowanego.

2. 3. Wysokość zysku na działalności wodociągowo-kanalizacyjnej według danych z wniosków o zatwierdzenie taryf w porównaniu z faktycznie osiągniętym zyskiem i wykazanym w rachunku zysków i strat przedstawiała się następująco:

- rok 2013 wykazano we wniosku o zatwierdzenie taryf - 27 283 tys. zł, zrealizowano 44 061 tys. zł, tj. wykonanie wyniosło 161,5%, a w porównaniu z 2012 r., nastąpił wzrost o 313%,
- rok 2014 wykazano we wniosku o zatwierdzenie taryf - 29 162 tys. zł, zrealizowano 53 157 tys. zł, tj. wykonanie wyniosło 182,3%, a w porównaniu z 2013 r., nastąpił wzrost o 21%,

⁴⁸ Plan kosztów działalności wodociągowo-kanalizacyjnej zawarty we wniosku o zatwierdzenie taryf obejmuje okres od 1 stycznia do 31 grudnia danego roku, a wykonanie obejmuje okres od 1 stycznia do dnia 31 grudnia danego roku.

⁴⁹ Zysk za 2015 I półrocze ustalono jako 50% zysku wykazanego we wniosku o zatwierdzenie taryf.

- rok 2015 (I półrocze) wykazano we wniosku o zatwierdzenie taryf - 16 763 tys. zł, zrealizowano 48 221 tys. zł, tj. wykonanie wyniosło 287,7%, a w porównaniu z I półroczem 2014 r., nastąpił wzrost o 81%.

Kierownik Działu Finansowego Spółki wyjaśnił, że dysproporcje te wynikają z podania różnych rocznych okresów, ponieważ we wniosku taryfowym podaje się marże na nadchodzący pełen rok kalendarzowy, a wykonanie dotyczy okresu obrachunkowego, który obejmuje poprzedzający okres sporządzania wniosku (od 1 września roku poprzedzającego do 31 sierpnia roku, w którym sporządzany jest wniosek). Ponadto w wyjaśnieniach podano, że wnioski były przygotowywane w oparciu o określoną dla danego roku kalendarzowego strategię optymalizacji kosztów, a okres obrachunkowy obejmuje dwa odrębne okresy kalendarzowe w stosunku do których obowiązywały różne strategie dotyczące kosztów, tymczasem w tych latach Spółka zmieniała swoją strategię (zapotrzebowanie na środki inwestycyjne) dotyczące marży, a stały wzrost planowanej marży zysku podyktowany był zwiększającym się zapotrzebowaniem na środki finansowe służące realizacji wydatków inwestycyjnych.

(dowód: akta kontroli str.: 326-447, 553-560)

Pan Michał Fornal, Wiceprezes Spółki, wyjaśnił że „Spółka ustalając poziom marży zysku na działalności wodociągowo-kanalizacyjnej kierowała się koniecznością pozyskania środków finansowych na realizację inwestycji mających służyć w przyszłości odbiorcom usług i wpływać bezpośrednio na poprawę standardów życia mieszkańców. Pozyskanie środków finansowych za pośrednictwem wypracowanego zysku netto jest warunkiem koniecznym do wykazania udziału własnego przy pozyskiwaniu finansowania zewnętrznego takiego jak pożyczki i kredyty (...) i nie generuje kosztów dodatkowych w postaci odsetek oraz prowizji, jak ma to miejsce w przypadku finansowania komercyjnego. (...) W skutek stowarzyszenia Polski z Unią Europejską, na poszczególne aglomeracje, w tym Poznań, nałożone zostały obowiązki płynące z Dyrektywy Unijnej dotyczącej gospodarki ściekowej. W związku z tym konieczne było przeprowadzenie szeregu kosztownych inwestycji wodociągowo-kanalizacyjnych, aby sprostać tym wymogom i uchronić aglomerację od konieczności płacenia już od 2016 r. wysokich kar pieniężnych za nie dopełnienie zapisów Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych.”

(dowód: akta kontroli str.: 486, 572-575)

Zdaniem NIK, Spółka właściwie szacując wysokość kosztów i marży zysku, ujmowanych we wnioskach taryfowych, powinna dążyć do zmniejszenia różnic pomiędzy ich planowaniem i wykonaniem.

2. Przeznaczenie zysku

Opis stanu
faktycznego

1. Spółka w 2014 r. osiągnęła zysk netto w wysokości 59 104 tys. zł (planowano 45 078 tys. zł, tzn. wykonanie wyniosło 131,1% planu), a w 2013 r. 49 478 tys. zł (planowano 20 303 tys. zł, tzn. wykonanie wyniosło 243,7% planu), a za 2012 r. – 12 184 tys. zł. Wysokość zysków netto osiągniętych przez Spółkę na działalności wodociągowo-kanalizacyjnej wyniosła w 2014 r. – 53 134 tys. zł, co stanowiło 89,9% całkowitego zysku a w 2013 r. – 44 061 tys. zł, co stanowiło 89,1% całkowitego zysku. Zgodnie z podjętymi uchwałami Walnego Zgromadzenia Wspólników Spółki

zysk netto wypracowany za poprzedni rok kalendarzowy przeznaczony został na zwiększenie kapitału zapasowego⁵⁰.

(dowód: akta kontroli str.: 150-207, 498, 724-784)

2. Po przedstawieniu przez Radę Nadzorczą sprawozdania z wyników oceny pracy Zarządu dokonanego na podstawie art. 382 § 3 ustawy z dnia 15 września 2000 r. - Kodeks spółek handlowych⁵¹, Zwyczajne Walne Zgromadzenie Spółki w podjętych uchwałach w latach 2013-2015 rozpatrzyło i zatwierdziło sprawozdania Zarządu z działalności oraz sprawozdania finansowe Zarządu za ubiegły rok kalendarzowy i postanowiło przeznaczyć zysk netto wypracowany przez Spółkę na zwiększenie kapitału zapasowego⁵². Omawiane Walne Zgromadzenia odbyły się w terminie sześciu miesięcy po upływie każdego roku obrotowego, zgodnie z art. 395 § 1 Kodeksu spółek handlowych⁵³.

(dowód: akta kontroli str.: 150-295)

Pan Michał Fornal, Wiceprezes Spółki, wyjaśnił że „zwiększony kapitał zapasowy został każdorazowo przeznaczony na realizację zakupów inwestycyjnych. Zgodnie z Kodeksem spółek handlowych Spółka prawa handlowego ma możliwość dokonywania z zysku netto wypłat dywidendy, pokrycia straty z lat ubiegłych lub zwiększenia kapitału zapasowego. W przypadku Aquanet SA, Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy każdorazowo przeznaczało wypracowany zysk netto na zwiększenie kapitału zapasowego, zatrzymując tym samym środki finansowe potrzebne na finansowanie prowadzonego przez Spółkę programu inwestycyjnego. W ujęciu bilansowym środki trwałe powstające w wyniku realizacji inwestycji (aktywa), znajdowały pokrycie w kapitałach Spółki (pasywa). Działania te zapisane były każdorazowo w źródłach finansowania planowanych inwestycji stanowiących część składową Wieloletniego Planu Modernizacji i Rozwoju Urządzeń Wodociągowo-Kanalizacyjnych pod pozycją środki własne.”

(dowód: akta kontroli str.: 572-575)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Wobec niestwierdzenia nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli odstępuje od formułowania wniosków pokontrolnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

⁵⁰ Z zysku za 2012 r. sfinansowano wynagrodzenia za akcje nabyte przez Spółkę w wysokości 24,7 tys. zł, a na zwiększenie kapitału zapasowego Spółki przeznaczono 12 159,6 tys. zł).

⁵¹ Dz.U. z 2013 r., poz. 1030 ze zm.

⁵² W uchwale nr 3/III/2013 Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia z dnia 17 kwietnia 2013 r. w sprawie podziału zysku za rok 2012 postanowiono zwiększyć kapitał zapasowy Spółki w kwocie 12.159.577,70 zł oraz sfinansować wynagrodzenia za akcje nabyte przez Spółkę w celu ich umorzenia w kwocie 24.732,40 zł. W uchwale nr 4/III/2014 Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia z dnia 31 kwietnia 2014 r. w sprawie podziału zysku za rok 2013 postanowiono zwiększyć kapitał zapasowy Spółki w kwocie 49.477.821,90 zł. W uchwale nr 3/III/2015 Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia z dnia 9 kwietnia 2015 r. w sprawie podziału zysku za rok 2015 postanowiono zwiększyć kapitał zapasowy Spółki w kwocie 59.104.190,14 zł.

⁵³ Omawiane uchwały zawarto w aktach notarialnych z dnia 17 kwietnia 2013 r. (repertorium A nr 1457/2013), 31 marca 2014 r. (repertorium A nr 1272/2014) oraz z dnia 9 kwietnia 2015 r. (repertorium A nr 1098/2015).

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Poznań, dnia   listopada 2015 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontroler
Krzysztof Płoszewski
Główny specjalista kontroli państwowej

Dyrektor
z up. Grzegorz Malesiński
Wicedyrektor